12128

De Imitac Xpi Ferna Montij S: Agathi Canonicii Regularis Manuale Liber

Incipiunt errores iudeorum extracti ex Talmut. Et quid sit Talmut.

Talmut ē doctrina iudeorum. a liber q̄ diuidit in q̄tuor libros. quorum q̄libet liber appellat keser in gnali. vt nos dēs libros moysi ac alios vocam⁹ bibliam Habet tm̄ quilibet p se nomē speciale. pm⁹ vocat mohem id est terminus. scd̄s vocat naasim id est mīres. tercius vocat thesesim id ē sanctuarius. q̄rtus voca⁹ peseher id est saluator Hūc liby talmut iudei preferunt libris moysi et pphetay Et ut magis credat talmut fablas addūt fablis dicentes q⁹ deus studeat i talmut. Cont̄ si de⁹ studet in talmut g⁹ nō hz plenitudiē scientie qđ est heresis Legit̄ in keser mohem id ē in pmo libro qđ rabi heleezer dēs infirmus fuit et discipli intrātes ad eū dixerunt Magister doce nos vias vite q̄b⁹ lucrem⁹ vias futi seculi Et dixit eis/estote veloces i obedientia sapientū et scriptūs talmut et prohibite filios vestros a studio biblie. allicit enim ad aliam doctrinam

Quid operetur deus die ac nocte

Quid sit opus dei p diez et nocte Quid oper aut q̄d faciat p. xxiiij. horas cogitat ipse rabi moy. dicens in keser naasim. id est in. ij. li. talmut Cum hō dicit Infirmus sum illa hora. iam dicit deus in celo. volo caput. volo brachiū Et subdit. si ita deus dicit in sanio super volore iustoy id est sapientū in talmut. Contra q̄ cottidie iusti et mali volent. Ergo deus sp volet. ergo non est beatus quod est heresis. Nam ipse dicit p ysaiam Ego dominus et non mutor Item in Ezechiele. vij. c. Legitur q⁹ cum pharo persequeretur Israhel ad mare rubrum. Dicit ibi Rabi Saul illa hora volebat canere laudes deo more solito Sz ysonia

H * 6678

id est deus ait Vos me letificatis id est michi laudes canitis et opera manuū meaꝝ sunt in periculo hostiū et in mari submergūtur. Item q̄rit rabi amel et rabi iuda Quid ē opus dei Respondet iudas Hora dici ſt̄ .xij. Primā tribꝫ horis sedet deꝰ et studet i lege talmut Alijs tribꝫ horis sedet deus in duabꝫ sedibꝫ ꝑ iudicat totū mūm. Et cū videt mūm ꝺāpnandū surgit a sede iustīe ꝑ sedit sup sedē miserīcordie Tercijs tribꝫ horis sedet et pascit mūm ammotrion usq; ad pulicez Quartis tribꝫ horis sedet et ludit cū leuiathan. Sicut dicit ps̄. Draco iste quem formasti ad illudendum ei Cōn̄ pauper esset deus si hoc ad delectationem faceret q̄ cum dracone luderet Si aūt ipi ad litteraꝫ volunt intelligere tunc sic exponē Draco iste quem formasti ad illudendum a id est per incantatores Item q̄ritur quid faciat deus in nocte. dicit idem q̄ in die. vel dicit q̄ equitat super cherubin leuen et transit .xxiiij. secula seculoꝝ Vnde legitur in ps̄ Curtus dei decem milibus mltiplex ꝛc. Contra q̄ equitat qui vbiq; ē vel quare debilis est qui non p̄t per se nisi sedeat super cherubin circumuolare quod totū hereſis est Item dicit Rabi saul ad Rabi naaman Scito q̄ non est usus orā deo a tpe destructionis templi ierusolimitani. Vnde isai. .xxij. c. Prouocabant dn̄m ad fletum in die illa et ad planctū ꝑ ad caluiciem ꝑ ad cingulū saci De inde subdit Rabi naaman Et sic tristabitur usq; ad istm et templū restaurabitur. Item q̄rit rabi isaac a rabi iuda Quid facit deus ne tristetur. Dicit sedet et docet talmut eos q̄ paruuli moriūn̄ et indocti. Sicut dicit Isaias .xxviij. c. Quem docebit scientiaz et intelligere facit auditū ablactatos a lacte et auulsus ab vberibꝫ. Item ante destructionem templi quando deus lusit cum Leuiathan quis docuit tunc paruulos. Dico q̄ michaon id est sūmꝰ angelus. Vel dicit. si vis vēꝫ fecit deus sil̄ Contra primū obice sic. si non fuit risus

030029895

coram deo sed tristicia ergo miseria est corā deo ⁊ nō
bītuo qđ ē hereſis. Qđ aūt dicit ysa. vocabit dñs
ad fletū ⁊ ad planctū. ibi inducit ꝯminacōem iuæis
qs dñs ad fletū vocat p pcīs suis vt patet ibidē. qꝫ
pauloante dicit. Recede a me qꝫ amore flebo. vox est
ysa. ⁊ nō dei. Ad scđm dicit ysa. quō dœbit scientia
ablactatos a lacte. Expone sic a lacte voluptatis et
crapule. Vnde salomon pū. pmo. Si te lactauerint
peccatores nō acqescas eis ⁊ auulsus ab vberib⁹ mū-
dane delectacōis vnde dicit puer. pmo. Sacerdotes
et pphete nesciertīt qm̄ ebrietate absorpti sīt a vino.

De errore iudeorum qꝫ deus peccasset ⁊ qꝫ ploret.

Asserūt etiā iudei deū multū peccasse sicut legit
in keser teuseſin idest ī tercio sup ħ verbo gen-
fecit deđ duo luīaria magna scz solē et lunā.
Ibi dicit rabi amel dixisse lunā corā deo est possibile
duob⁹ regib⁹ vti corona vna idē mihi ⁊ soli vti vna
gloria. dicit ei dđ vade ⁊ mīora temetipm. Dicit lūa
dñe dđ nunquā qs dixit ħ verbū mīorabo me. Dicit
ei deus. Vade ⁊ præsis nocti. Dicit ei luna. qđ valet
candela in meridie. Dicit ei dđ. vade ⁊ ꝯputabit isrl
dies et menses in te. Videns dđ qꝫ isrl nō quiesceret
a numeris lune dixit. afferte sup me penā. qꝫ ego mi-
noraui lunā. Itē ibi legit in ps. Quib⁹ iuraui in ira
mea iuraui de subūsiōe isrl ⁊ penitet me. Afferte sup
me veniā ⁊ absolucōez. Contra si dđ eget absolucōe
et venia ergo peccatū cadit in deū qđ est plasphemia
Ergo scđm legē moꝫsi lapidādi sunt q̄ hoc credūt ⁊
dicūt. Itē sup illo verbo ieđ. xxij. Reliqui domū meā
diuisi hereditatē meā. dicit rabi iohel. Tres sīt custo-
die angelorꝫ ⁊ sup terre custodiā et ipse deus q̄ sedet
clamans ⁊ flens dicens. Ve mihi ⁊ maledictus ego
qđa templum ⁊ iudeos discipaui ⁊ diuisi domū meā ⁊

ꝯclusi palaciū meū ⁊ captiuaui filios meos inᵗ gētes
ſeculi. Contra ſi dē flet ⁊ ſe ipſum maledicit ergo eſt
miſer ⁊ impotēs ſe ipm et alios iuuare qđ ē hereſis.
Itē dicit rabi iohel. Q̄ a tēpore quo dēus templum
deſtruxit locus quatuor cubitorum inᵗ ruinas eius
remāſit vbi ſtudet i talamut ⁊ cotidie exercet ſtudiū
docēdi pueros q̄ moriunᵗ tali ſcīētia non imbuti vt
legitur in keſer geſebor. Contra ſi deū continet locus
quatuor cubitorū tunc valde paruus eſt. et ſi ſtudet
in talmut ignarus eſt quorū vtrunq; eſt hereſis. Itē
dicit rabi iohel in tēpore q̄ intrāt iudei dom̄ oīonis
vel ſcolaꝝ dicunt. Sit nomen eius magnū benedictū
Reſpondet vnus de ſapientibus loci dei. Beatꝰ rex
quē ita laudant in dom̄o ſua. tunc oēs reſpondent
quaſi cū plaſphemia. ve patri q̄ captiuat filios ſuos
Ve ipſis filijs qui captiuati ſunt. Ve eis qui carent
menſa patris ſui. Cōtra moyſes dicit. q̄ maledixerit
patri ſuo morte moriatur ſi ipſi maledicunt eterno
patri ergo ipſi moriunᵗ eternaliter corpore ⁊ aīa.

Error iudeorum q̄ cristus paciatur maxima tormenta in iuferno.

Legiᵗ in keſer naaſim ideſt in ſcō qđ ihs xp̄s
maxia paciaᵗ tormēta in inferno que ego in
ſcribendo ſpecificare nolui. q̄ aures fidelium
cristianoꝝ abhorreſcunt. Itē p eo dicunt ip̄m torq̄ri
quia deriſit verba ſapientū intalmut. Itē legitur in
keſer mohem ideſt in primo. qđ dēus ter in die lacri-
maᵗ p aduerſitatib⁹ indeoꝝ in maiorē odēpnacōē
cristianoꝝ. Item dicit rabi ſymeon qđ optimꝰ xp̄ia-
noꝝ tanquā turpis plaſphemus occidendus eſt. Et
infra optimū xp̄ianoꝝ occidere meliꝰ eſt quā caput
ſerpentis otercre. Itē dicit rabi ſymeon q̄ quēlibet
xp̄ianoꝝ arte vel ingenio ſine peccato p̄ q̄libet accipe

hoc legit in keser yesobor idest in qrto. Ex his patet qd facerent iudei si xpianis pualerent a qua incautu sit eos vouere ce in ciuitatibus eos multiplicare.

De plasphemia iudeoz contra fidē catholicaz.

Legit in keser yesebor idest i qrto. qd quelibet verba poluta i peccatu reputant pter illa que in ptemptu ecclesie vergere dinoscant. Itē in eodē. Dis plasphemia vetita est idest inhibita iudeis pter plasphemiaz ecclesie. Vnde ab omnib iudeis cō-munit habet i vsu qp beate virgini marie maledicūt et eukaristiā sacrificiū pollutū noiant. Et cū audiūt cāpanā cū corpore cristi portare pessime plasphemāt Item legit in keser theuselim idest in tercio qp statutū inter eos existat munit ab omnibus sapientib qd ter singulis diebz in oratione qua efficationem alijs orationib asserāt. Ipsi maledicūt ministris ecie sc regib epis a alijs mdi rectorib iudeis inimicātib. Hec aūt oīo continetur in talmut a debet dici stādo et iunctis pedibus a nullo mō debet loqui de aliqua alia re qmdiu eam dicit. Etiā si serpens eum in tali morderet nō debet hanc interrūpere. Hāc orationē dicūt viri ce mulieres ad minus cottidie ter. Viri in hebreo a mulieres in alia lingua quā sciūt. Sacerdos solus dicit eā alta voce bis a alij omnes respondent amen. Verba oratiōis sic sonēt. Conūsis nō sit spes et omēs repēte dispergant a in matrib puuli minorant ac amplius nō resurgāt. Et omēs inimici gētis tue israhel destruant a regnū nequicie cristianorum eradicetur. Constringant a destruant fac dne fac a implere qp petimus in diebz nostris velociter qz tu es deus benedictus fugans i inimicos ce destruēs impios. Hec maledictio sup xpianos vocat Nymin a ē scripta in talmut theuselim idest in ctio. Itē dicit rabi elieser qp

post alias decem ⁊ octo benedictiones q̄s p se faciūt hoc a sapientib⁹ omuniter institutū est ⁊tra hereſim ih̄u nazareni q̄ docuit verba vera. Cū aūt cottidie sit clamando ⁊ orādo nō exaudiunt̄ ⁊ regnū xp̄ianor̄ p̄ficit ipi vero deficiūt manifestū ē q̄ inique orāt q̄ nō exaudiunt̄. Vnde dn̄s ait p ysa. Cū extenderitis manus vestras ad me auertā oculos meos a vobis Et cū multiplicaueritis orationes non exaudiā vos. Manus enī vestre saguie sūt plene ideſt peccato. Ex q̄ patet q̄ deus omnino obiecit eos·q̄ cū q̄ndam essent serui dei semper liberauit eos per moysen vt habet̄ in exo·liberauit eos de egypto. Postea gedeon liberauit eos de madianitis·sampson de manu philistiorum iudith ⁊ manū holofernis·p sapiā mardochei ⁊ p̄ces hester liberati fuerunt de morte quā princeps aman impetrauerat super eos· a rege aſwero p orationem danielis liberati fuerint a captiuitate babilonie in q̄ lxx·ānis fuerunt per iudā machabeū liberati sūt a rege anthiocho. Nunc aut̄ oīno abiecit eos dn̄s q̄ patet q̄a plus iam quā mille annis clamauerūt ad dn̄m nec exaudiuit eos.

De errorib⁹ contra adam & euam.

De alīs errorib⁹ iudeor̄ ꝑ totā p̄me creatiōis ponūt·ipsi q̄dā detestabilia q̄ valde turpiter sonāt nec decēt audiri·sed vt plenius reseruent errores talmut quam ipsi sic autenticat scribere vtile iudicaui· sicut legitur q̄ adam dixit hoc nunc os ex ossibus meis. Ibi dicit rabi helieser q̄ adam coiuit cum omnibus brutis et iumentis ⁊ inde geniti sunt homines monstruosi. Conclude ergo symee & asini sunt noueree iudeorum non alior̄ q̄m iurei hoc affirmant. Item dicit rabi salomon q̄ ante creationem eue adam habuit vxorem nomine lillis. Fuit autem adam p ligno vetito execratus a deo c·xxx annis in

quib⁹ ex vxore sua lillis Isto tempore tantum genuit demones Conclude ergo ·Demones sⁿt fratres iudeoꝝ non cristianoꝝ ·Item dicit rabi Osias q serpens qui accepit euam coiuit cum ea Conclude ergo·serpens est vitricus iudeoꝝ Ideo aduc imitantur mores hpentū· pⁿs Furor illis scd̄m silitudiē hpentum Obdurauerūt enim aures suas ne audirent doctrinaꝫ xp̄i Item pⁿs· Acuerunt linguas suas sicut hpentes xp̄m accusād· Venenū aspidū sub labiis ipoꝝ sc̄z eccl̄iaꝫ plasphemād· Item dicit rabi auelim sup illo verbo Masculum et feminā creauit eos·dicit q adam ex vna parte fuit vir et ex alia fuit femina Sz deus videns deformitatē eius spreuit eum ·Item dicit super illo verbo Deutro· ·xiiij· Vbi legitur q Moyses misit·xij·exploratores interram promissionis q q̄dam filia cd̄am gigantis de stirpe enochim captiuauit eos et patris sui faucib⁹ deuorandos imposuit qui tamen adiutorio dei libati sunt Videns hec gigantis filia ipos retinē volens tm̄ vrinauit post ipos vt submergeret fere oēs fugientes Et dicit idem Rabi sup illo verbo deutro·Monstratur autem lectulus eius ferreus que est in balaach filioꝝ Amon nouem cubitos habuit longitudinis et·iiij· latitudinis ad mensuram cubiti virilis· Et cum Moyses ipsum Og regem basan occidere debuisset· predictus rex habuit securim cum hastili·xx·cubitoꝝ Et longitudo moysi fuit·x·cubitoꝝ·Percuciens vero gigantem og·x·cubitos saltauit in altum et vix tetigit eum vulnere circa talos qui corruit et mortuus ē· De illo gigante dicunt Iudei· q cum rex Og basan vidisset exercitum·ix·milia ex isrl̄ & quingentos viros exceptis mulieribus tulit molem inaudite magnitudinis et imposuit capiti suo ut exercitum terreret vniūsum. Sz vpupa auis puula supsedit illi mole et rostro suo tantum foramen fodit per molem vt transiens per caput eius in collo curuus dependeret et mox

dentes eius dereuerunt · vt impedirent cū ne molem de imo subleuaret · Q3 moises videns occidit cū tali modo vt iam dictū est · Legit etiaz in talmut q idem rex Og tam magnus fuerit q cū occubuisset et ossa eī arefacta fuissent q3m venator insecutus fuit ceruū et p tibiam vna integra die ītsiuit ō tex · moy ℔ est manifeste q dicit in deutro · q lectus eī ferreus habuit · ix · cubitos · ℔ iudei dicunt q lectus iste fuit cuna eius q3 fl'm est Intencō · n · Moisi fuit describere magnitudinez eī non q̄ntitatē infantilem Itē iudei dicunt q deus spirat cottidie ex ore suo plura milia angelorz · et dicunt demones hīe corpa eosq3 omedere et bibere gn̄are ac gn̄ari Itē dicūt dēs aīas ab initio ee ℓatas et q dēs sint in q3daz receptacl'o · et q p̄sione vmblici aīa pueri infundat̄ · et q ante infusiōez oīa videt aīa que st̄ in celo et in mdo et q post infusiōz obscuretur Item festum martochei celebrant · xv° · kl' · marcij q eos de manu amon liberauit vt legit̄ in historia hester Et nomen amon illo die q̄ens in synagoga nominat̄ · maledicūt et toties ꝓnunt ollas in synagoga dicentes Sicut ꝓtritꝰ est aman sic regnū ianoz vocat̄ ꝓterat̄

Incipiũt probacões noui testamti ex veti testamto p
qs dca talmut impbant et d liber ꝺ errores iudeoꝝ

Colle arma tua pharetram t arcũ ad robo-
randum vulpeculas q demolliunt vineas
nras et gladiũ sps qꝺ est verbum dei vt i
t·stimoniis legitur Superbo golias id est
pls iudeoꝝ tangꝫ gladio pprio superatur
Ip opusculũ distinguit in duas ptes In pma ponũt
ea q st ad fidẽ seu q ptinent ad fidei catholice pbacõ;
In scda ea q ptinent ad iudaicoꝝ errorẽ impbacõnũ
quaꝫ sc; ptem scripsi in libello pnti immediate supra
et incipit Talmut est doctrina Judeorum·

Probatio de aduentu Jhesu Xpisti·

De aduẽtu ihu xpi pphetauit ·Moy·in adaberi
id est in deutronomio in quinto libro Biblie·
·c·xviii·vbi dicit prophetaꝫ de gentib et de fratribus
eius suscitabit tibi dns deus tuus ipsũ audiens ·Et
paulopost dicit Moyses Dns ait mihi·suscitabo eis
de medio fratrum suoꝝ similem tibi ·Et ponã verba
mea in ore eius·loquenturqꝫ ad eos omia que precipio
illi ·Qui autem verba eius que loquetur in noie meo
audire voluerit ego ultor existaꝫ Hoc autem non pt
intelligi de Josue qui fuit successor Moysi et dux ppli
qm ille nõ fuit pphetа nec pphetauit nec silis dicitur
Moysi·quia dicitur infra in eodem capo Tolle iosue
viꝝ in quo est spiritus dei et dabis precepta cunctis
videntib et partem glie tue ergo non totã Igit non
fuit ei similis Neqꝫ vllus prophetaꝝ vidit legem nec
Moyses et xpus Et ideo prophetã sicut me suscitabt
tibi dns deus tuꝰ ipsũ audies id est sicut audis legẽ

meam sic audies suam Quia dicit dñs q verba illiꝰ q̃ loquet̃ in noie meo audire noluit ego ultor existaz Nonne hoc pletũ est in iudeis · sicut patet in exidio ihrlm qđ p Titũ et Vespasianũ et dispsionũ gentis eaz p mundum · de hac vlcione predixit Daniel · c · ix · Occidet̃ xpistus et erit ppls eius qui eũ negaturus est. Et ciuitatem ac sanctuariũ dissipat populus scilicet rõnus cũ duce venturo id est cũ tito · Q̃ autem xp̃us iam venerit probat̃ p verba Jacob in geneſi qui ait. Non auferetur sceptꝝ de iuda donec veniat q̃ mittendus · et ipse erit expectacio gentium · Certum est usq̃ ad ortum xpisti regem populo Judeoz non defuisse usq̃ ad Herodem qui fuit alienigena sub quo xp̃us natus est qui est expectacio gentiũ Judei autem menciunt̃ xp̃m adhuc non venisse Et dicunt nescio q̃ regẽ de tribu iuda in extremis orientis regnũ adhuc tenere ꝙ eoz mendacium de facili ꝯfutatur · quia sic nullum templũ · nullum altare · nullum sacrificiũ remansit · Ita nullꝰ rex · nullꝰ sacerdos remanſit eis Et qđ deꝰ est pulsi st̃ de regno ꝓpo Negz · n · mendax est propheta Osia qui ait · sedebunt filij isrl · sine rege · sine principe · sine sacrificio · sine manifestacionib Que dñ declarare videntur in ipsis ꝙpleta Dz obiciat iudeus · si Messias id est si xpistus iam venit quando ꝙpleta sunt que in aduentu eius predixit isai · xi · c · Egrediet̃ · ꝛc · et infra Habitabit lupꝰ cũ agno et pardus cũ hedo accubab̃ Et vitulus et leo et ouis et canis simul morabuntur et non exercebunt̃ vsq̃ ad preliũ Et ꝯflabunt gladios suos in vomeres Ad qđ dicendũ q̃ per bestias crudeles intelligunt̃ homines sz non iusti Et p simplicia · mansueta iusti et boni quos sic habere pacem cum Xpisto precepit Q̃ aũt de hoñibus intelligi voluit ꝓphta declarat cum addit · q̃ impleta est terra scientia dñi Negz enim hoc propter pecudes dixit q̃ scientiam dñi et ognitionem habere non ꝑne Qđ autem ibi dixit

non exercebuntur vltra ad preliũ hoc tempore cristi impletũ est in gente qua cristus natus est ¶Nota obiciunt nobis iudei q dominus promisit p malachiã prophetaz post heliaz se missurũ sed non dum venit helias ergo nec messias. Sed hec obiectio nulla est quia Iudei tanquã ceci intelligere nolunt de primo aduentu xpi q dictũ est de scdo aduentu ad iudiciũ Quod aũt de secũdo aduento dictũ est patet ex ipso textu malachie in fine vbi dicit ipse dñs. Ecce dies veniet succẽsa quasi caminus z erunt omnes superbi et omnes facientes impietatem et statim sequitur z orietur vobis timentibꝫ nomen meũ sol iusticie. Et paulo post. Ppro q ecce ego mittã vobis heliã pphetã antequam dies dñi veniet magnus et horribilis et q uertat corda patrũ ad filios z corda filioz ad pres ne forte veniam & percutiam terram anathemate.

Probatio q cristus natus sit de virgine.

QVod aũt cristus natꝰ sit de virgine sic pbaẽ p ysayam pphetam vij capitulo. Dabit dñs ipse vobis signũ Ecce virgo q cipiet et pariet filiũ Et vocabit nomẽ eius emanuel. Sed otra hoc obiicit iudeus infelix z infidelis q nomẽ illud q ponit ibi pphꝫta sc alma nõ sonat recte ideſt virgo vñ puellã corruptã significat. Ad hoc respondet xpianꝰ fidelis q talis cauillator ignarꝰ est virtutũ nominũ hebreoz. nunquã enĩ mulier siue vetula siue iuuenis sit quãdiu virgo vetula dicatur. Quãdiu autem iuuenis ẽ siue virgo siue corrupta potest vocari puella. Nã alma nonnulla vocatur siue sit iuuenis z virgo Item tantũ ysaias pdixit ad achas. Pete tibi signũ a dño deo tuo. ꝫ si potest dare signũ q corrupta piet Nunq t ridiculosũ esset tanquã rem inauditam z insolitã promisisset si consuetã et naturalem exhiberet

sicut dicitur pturiet montes nascit ridiculū ꝓpterea adiunxit ꝓpheta. Hoc dabit dñs ipse signū nobis. Ecce virgo ꝯcipiet ⁊ pariet filiū nullū cni signū esset si corrupta pareret. Nunqd dē ꝙ fecit q virga arida floreret ⁊ fructus ferret non potuerit facere vt virgo pareret. Deinde ꝙ tubū ardentē ꝯseruauit illesū nunqt virginē potuit seruare illesā ⁊ incorruptā. Itē q dicit et vocabit nomē eī emanuel. Non potest intelligi de filio acham scz ezechia ꝙ tpe hⁱ ꝓpheta fuit lxxxx. annoꝝ ⁊ ipe xxv ānos habuit qñ regē cepit. Nec etiā pt intelligi ō filio ysaie q sequit i viij·c. Et erit extē-sio alaꝝ eī in plures latitudies terraꝝ de emanuele euangeliū hoc exclamationū eī potentiā amirādo.

Probatio q cristus sit deus et homo.

QVod autem ille puer sit deus ⁊ homo testat ysaie ix·c. Paruulus enī natⁱ est nobis ⁊ filiⁱ datus est nobis ⁊ factⁱ est principatⁱ eī sup humeꝝ eī idest crux quā humeris portauit. Alij aūt reges signū sui principatⁱ scz coronā in capite portāt Et vocabit nomē eī admirabilis scz in natiuitate q de virgine natⁱ est mirabiliter·ꝯsiliariⁱ in ꝓdicacōe dē in miraculoꝝ opacōe ⁊ peccatoꝝ recōciliacōe·qa nullⁱ pt peccata dimittē nisi solⁱ dē·fortis i passiōe et dyaboli expugnacōe. Vnde ps·dñs fortis ⁊ potēs dñs fortis in ꝓlio. Pat futi scli in refectiōe·pnceps pacis in eterna beatitudie. Sup soliū dauid et super regnū eius sedebit idest super ecclesiā eī que figurat per solū dauid. Hec oīa de nullo regū ac ꝓphetarum possunt intelligi nisi de Cristo. Item Ieremie·xxx. Creauit dominus deus nouū super terram·femina circundabit viꝝ. Si iudeus dicat amplexⁱ brachioꝝ hoc non est nouū sed circūdabit grenuo veteri sui viꝝ qui licet sit puer etate ⁊ quantitate corpis tamen est

vir perfectione scientie ⁊ sapientie et roboze deitatis.

Probatio q̄ in bethleem natus sit cristus.

Quod in bethleem natꝰ sit xp̄s ꝓba micheas c.v. ꝑbat. Tu bethleem nequaquā es minia in principibus iuda. Ex te enim egrēdietur qui sit dominator israhel sequit̄ q egressus eius ab inicio eternitatis eius ex hoc ꝯcludit̄ q̄ sit deꝰ. Nihil enim est eternū nisi solus deus. Et si verum esset q̄ omnes anime ab inicō mundi vel ante secula create essent vt iudei fallaciter dicunt·nulla tñ ab inicio etnitatis creata esset quia impossibile ē q̄ creatori coeterna sit creatura ꝑterea mille dies tēporis sūt dies eternitatis·q̄ incipiunt ⁊ desinūt dies esse. Dies aūt etnitatis sunt patꝰ ⁊ filius q̄ spūssanctꝰ·q̄ illi tantū lucent claritate eterna et perpetua. Sed si omnes aie eternitatis egressē essent quomodo prophēta cristum solum commendaret·de hoc q̄ omnibus ꝯuenit hoc de messia iudeorum intelligi non potest q̄ ipsum de paradiso venturum expectant non de bethleem. Itē ps̄·lxxj·dicit̄ descendat sicut pluuia in vellꝰ. Sequit̄ orietur in diebus eius iusticia et habundātia pacis donec aufferat̄ luna. Hoc etiā non potest intelligi de messia cum quo sperāt se regnaturos mille annis Luna autem nunquā aufferetur q̄a vltimo die erit lux lune et lux solis vt dicit ysaias.

Probatio q̄ iudei deū non cognoscunt.

Quod autem iudei deū nō cognouerunt ꝓba ysaias dicit caº primo. Audite celi ⁊ auribꝫ percipe terra quoniam dñs locutus est filius enutriui et exaltaui ipsi autem spreuerunt me. Cognouit bos possessionem suam et azinus presepe dñi

sui israhel autē me non cognouit. Et iterū ieremias dicit preuaricatione preuaricata est domus iude in me. Ait dominus negauerunt me ⁊ dixerunt. Nō est ipse. Hoc idem vsq; nunc dicunt iudei de cristo. Nō est ipse. expectantes alium qui est antecristus.

Probatio q iudei cristū p. xxx. argenteis vendiderūt

QVot triginta argenteis vendit? est xps patet per zachariā ita pronuncians. xj. capitulo. Si bonū in oculis vestris est. Afferte mercedem meam & non quiescite. Et apprehenderunt mercedē quo appreciatus sum ab eis. Et tuli xxx. argenteos ⁊ proieci illos in domū dñi. Hec causa oībus nota est iudas penitentia duct? reportauit denarios et iecit in templum. Abiitq; & laqueo se suspendit vt adimpleret qđ ysa. dixit falsus testis nō erit impunit? pro eo q vendidit cristum. Multa enim bona opera fecerat aput eos vitaz reddens mortuis. lumen cecis. auditū surdis. gressus receperūt claudi Pro quibus nephandi iudei iniqua estimatione mortis mercedē triginta argenteos illi restituerunt.

Probatio q propter inuidiam crucifixerunt eum.

HOc probatur ex libro sapientie capitulo scdo vbi dixerunt impij aput se ⁊ infra circumueniamus iustum quoniaz contrarius est nobis et operibz nostris et improperat nobis peccata legis promittit se scientiam dei habere filiū dei se nomiat. Et infra vt probemus eius patientiā morte turpissima condempnemus eum idest afflictione crucis.

Probatio q ꝓpter peccata nostra passus est crist?

QVod aūt ꝓpt̄ peccata nostra oīa sustinuerit pbo per ysaiā. liij. c qui dicit Vere langores nostros

ipe tulit a dolores nros ipe portauit a nos reputam⁹ ipm qi leprosu et qi percussu a deo et hūiliatū. Ipe aūt vulneratus est ꝓpter iniq̄tates nras Hoc non potest intelligi de aliquo rege neq; ꝓpheta nec de aliq̄ puro homine. Quia sequitur. et liuore eius sanati sumus

Probatio q̄ sponte se obtulit

HOc probatur quia sequitur. oblatus est quia ipse voluit mori non apperuit os suum. Q̄ autem ipse crucifixus sit deus et hō probatur Cum subdit. Generationem eius quis enarrabit. q̄ puroꝝ hominum generatio bene narratur Sed qualicer xpistus scd̄m deitatem genitus sit de virgine matre nullus enarrare poterit Sed vox patris ꝓpter zelus populi mei percussi eum. Et dabit impius pro sepultura et diuitem pro morte sua. eo q̄ iniq̄tatem non fecerit ñ est inuentus dolus in ore eius Et paulo post hec omnia de messia non possunt intelligi. quia hunc non credunt moriturum.

Probatio de genere passionis Xpisti.

DE passione autem eius declarat p̄s. Dauid dicens Foderunt manꝰ meas et pedes meos Et dederūt in escam meā fel. Hō de dauid nō p̄t intelligi q̄ ei nunq̄ otingerat Pistigue ergo cont̄ Iudeum q̄ scd̄m humanitatem passus est et scd̄m deitatem mansit inpassibilis et immortalis. Q̄ aūt inter latrones suspensus sit. Isayas dixit. liij. c. Et cū sceleratis reputatus est. et peccata multoꝝ tulit et pro transgressoribus orauit.

Probatio q̄ nos per mortem suam saluauit

Quod autē nos per mortem suā saluauit · Dauid in psalterio dicit Exurgat dñs deus noster · ibi exponit̄ tex · ō iudeos Deus nr̄ saluos faciet nos ⁊ dñi mors et dñi exitus · dñi mors quā sustinuit · in cruce dñi exitus ex inferno nos saluauit Item dñs dicit in ezechiele · xiij · c · De manu mortis liberabo pp̄lm et de morte redimā eos Item o mors ero mors tua morsus tuus ero inferni Item zacharie · ix · c · Ecce rex tuꝰ venit tibi iustus et saluator et ipse pauper et ascendens sup asinā et pullū · Et paulopost pater dirigit ad filiū ꝯmonem dicens Tu vero in sanguine testamenti cui emisisti vinctos de lacu in quo non erat aqua · scilicet refrigerij · Hoc quere a Iudeo quis vnq̄ sanguinem testam̄ti ligauerit nisi xp̄s vel quis vnq̄ p sanguinē victos de lacu eduxerit Precipue cū scissimꝰ pphetā Ieremias se non per sanguinē seu per funiculos pānis veteribꝫ suppositis sit eductus de lacu in quo non erat aqua sed lutum in quem iussu regis proiectus fuerit

¶ Probatio q̄ deus in humanitate sepultus sit

Probat̄ p ysai · ix · Egredietur virga ⁊c · Sequit̄ non secm̄ visionem oculoꝝ · Iudicabit neq̄ secm̄ auditum auꝝ arguet Sed secm̄ veꝝ iuditium Iudicabit paupes et pauciet terrā virga oris sui Et spiritu labioꝝ suoꝝ interficiet impium . Omnes enī terreni reges iudicant secꝫ qđ vident ⁊ audiunt deus autem intuetur cor et spiritu labioꝝ suoꝝ interficiet impium quod nullus terrenorum regum facere p̄t · Et paulopost Radix iesse que stat in signum pplōꝝ ipsum gentes deprecabuntur Et erit sepulcrum eius glorioſum Pater vocabitur iesse vel Isaias. In hoc quod dicit Radix nominatur eius humanitas Qđ vero dicit ipsū gentes deprecabunt̄ noiat̄ eē deitas q

solus est adorandus Et erit sepulcr eius gloriosum h manifestū est et in hebreo habet Et requies eius gl'iosa Et h plus importat q facta ē requies corpis eius gl'iosa in celis·t requies aie eius gl'iosa in inferno Requies q vtriusq; sc; corpis t aie in eternū gl'iosa Et requies eius gl'iosa facta est in sepulcro q corpus eius in sepulcro non est corruptū · Vnde dauid Qm̄ non derelinques aiam meam in inferno nec dabis sanctum tuū videre corrupcōē · Hec dauid de seipō dicere non poterat q ipse videt corrupcōē Item facta est requies anie eius gloriosa in inferno q solus fuit inter mortuos liber· Vnde ait ps̄· Vita mea in inferno appropinquabit· Estimatus sum cū descendentib in lacū · Factus sum sic hō inter mortuos liber Descendit·n·sic hō i infernū Sed solus inter mortuos liber fuit q mors istū tenere non potuit Fuit·n·requies aie eius gl'iosa in inferno· q lumie diuinitatis ibi illuminauit sanctos Vñ d' habitantib in regione vmbre mortis lux orta est eis Osee·xiij·c· De manu mortis liberabo eos Item facta ē requies eius lumini gloriosa in celo deo patri eternaliter congregando Vnde ps̄· Dixit dñs dño meo vsq; ad scabellum pedum Dicit Lucas q dauid dixit ad abraham vel de alio qre quō sequit Tecū principium in die virtutis tue in splendoribs sanctor ex utero añ lucifer genui te Et illud Tu es sacerdos in eternū Et illud secundum ordinem Melchisedech

Probatio de resurrectione xp̄i

Pater resuscitet filiū Vnde dauid Exurge gl'ia mea et exurge psalteriū in cithara· Ipe filius respondet Exurgā diluculo Ite ego dormiui et exurrexi · Item isaye·xxxiij·capitulo Nunc exurgam dicit dñs nunc exaltabor nunc eleuabor ·ac

De ascensione domini probatio

De ascensione dic̃ dauid A sũmo cælo egressio eius
vsq; ibi a cælore eius · Est aũt duplex calor · sc̃z
iusticie eiꝰ et ignis infernalis a q̃ nullus malor
se abscondere pt Vnde ps̃ · Ascendit deus in iubilacõe
et dñs in voce tube Q2 si Iudeos non vult de ipso xp̃o
intelligere Quere q̃re dñs sic ascenderit vel vnde · Q2
aĩ ascendit sup cælos cælor ad orientẽ id est ad eternã
beatitudinẽ in qua eterna claritas est · in q̃ claritate
sp oriẽ et nunq̃ occidit · Quere ergo a iudeo q̃re deus
dicaĩ ascendere in altũ · q vbiq; est. Sicut salomon ait
in · viij · Si cælũ et cæli cælor te capere non possunt · q̃nto
minus domus quã hic edificaz tibi · Et pphẽta dicit
Celũ et terraz ego impleo · quia qui vbiq; est de loco
ad locũ mutari non pt Sz ascensio est motus de loco
ad locũ cui ꝓuenit terminus circũscriptibilis · Sed deꝰ
incircũscriptibilis ẽ · g̃ei nõ ꝓuenit ascensio Ascendit
ergo deus scdz hũanitatem in cælũ · Scdus calor dei est
Calor sp̃us sancti a quo nullus bonor se abscondit ·

Probatio de emissione spiritus sancti

De emissione spiritus sancti dñs ait p Johelem
· ij · c · Effundaz de spiritu meo sup oẽz carnem id
est super multos de oĩ carne Et pphetabunt filij vestri
et filie vestre . Et infra Sed et super seruos meos In
diebus illis · Effundam de spiritu meo · Et etiam
Malachie · xij · capitulo Effundam super domũ dauid
et super habitantes Jherusalem spiritum gratie ·

Probatio q Apostoli omnibus liguis loquebanꝫ ·

De omnibus liguis loquebãtur apostoli p totũ
mdm et predicauerunt Testatur hoc dauid in

pſ̃. Non ſt̃ loquele neq; ſermones quoꝝ nõ audiant̃ voces coꝝ q̃ loquebant̃ oĩbus liguis. Item in omnẽ terram exiuit ſonus eorum. Hec de nullis prophetis poteſt dici q̃ nõ loquebant̃ oĩnib⁹ liguis nec p totũ mundũ predicauerunt ſed maxie in ouuio iudeoꝝ.

¶ Probatio q̃ iudei videbũt xp̃m futuꝝ iudicem.

QVod qui criſtum crucifixerũt videbunt eum iudicem venturum ipſe predixit per zachariã xij·ca°. Aſpiciens in eum quem tranſfixerunt ideſt crucifixerunt. Et ſtati propheta ſubinfert plangent eum planctu magno quaſi ſuper vnigenitum et dolebunt ſuper eum dolore ſicut ſolet mater dolere ſuper mortem primogeniti. Hic planctus poteſt etiam referri ad deum quia planctum quem Iudei planxerunt quando Criſtum ſurrexiſſe et aſcendiſſe audierunt in die illa erit planctus magnus in iheruſalem.

¶ Probatio q̃ propter mortem criſti iudei deſolati et deſperſi ſunt.

QVod ꝓpter mortẽ iudei deſolati ſt̃ dꝫ diſperſi pſ̃ probat quõ facti ſunt in deſolacõe ſubito defecerunt et perierunt propter iniquitatem ſuam. Item pſ̃. Deus vlcionũ. Item pſ̃. Captabãt in animam iuſti et ſanguinem innocentem cõtemnabunt. Item pſ̃. Et reddet illis iniq̃tatem ipſorum Et bis dicit diſperdet diſperdet illos in mundum et diſperdet illos in infernum. Item danielis nono ca°. Occidetur criſtus q̃ non erit populus q̃ cũ negaturus eſt in ciuitate·et ſanctuariũ diſſipabit ꝑ ꝓ romanꝰ cum duce venturo ideſt cum Tyto. Qualiter autem

ciuitas Iherusalem per necem domini fastata sit per Tytum a Vespasianum scribit iosephus libro·xiiij antiquitatū Dicens subito captiuati sunt xv milia Item viij·venditi sunt. Item murꝰ iherusalē ascēdi poterat in cōiectione cadauerū. Et ciuitas tā plena erat cadaueribus. Quod ex his clauderentur vie·et populus ibat super illa. Item in Iordane infiniti submersi sunt· Item multa milia per mediū diuisi sunt propter qꝫ deglutauerunt se. Item plura milia seipsos occiderunt. Item proprios pueros prefame cōmederunt. Cum ergo Iudei alia grandia peccata cōmiserunt per ꝓpola cꝫ per alia mala que fecerunt et tamen nunquā taꝫ acriter puniti sunt vel fuerunt Per hoc patet quod grande peccatum cōmiserunt· quando cristū crucifixerunt. Item Iosephus in libro decimonono· dicit Iacobus frater Domini nostri Ihesu cristi tante fuerit sanctitatis vt destructio iherusalem cꝫ captiuitas et calamitas quam passi sunt Iudei per Tytū et Vespasianū dicebant ipsi· qꝫ hec eis acciderant tantū propter necem domini a iacobi qui a Judeis precipitatus fuit.

De purificatione et effectu baptismi.

Fructus baptismi est per Ezechielem ꝓdictus xxxvj·c. Dū sanctificatꝰ fuero in vobis cōgregabo vos de vniuersis terris a effundaꝫ super vos aquam mundam. Item prefiguratio baptismi precessit in veteri testamento Quia legitur cum vir leprosus naamaza ex iussu helisei septies in Iordane baptisatus esset mundatus est. In quo prefiguratur efficacia baptismi qui primo in Iordane incepit. Hoc testimoniū perhibet iohannes baptista·c·xviij Herodis exercitus. Ideo perijt qꝫ indignatio diuina ꝑtra eū cōmota est ꝓpter vindictaꝫ iohānis baptiste

Hunc enim herodes occidit virum valde sanctum. herodes vero ne eius doctrina scilicz ioh a suo regno recederet istum occidit. Hec dicit iosephus. Nota q iosephus autenticus est aput iudeos. Sed q̃te tunc si habeant ibi de hero de rege ⁊ de tyto ⁊ vespasiano q si habeant historias easdem habent et etiã historiam de xp̃o nisi forte deleuerint.

Probatio de prefiguratione sancte crucis.

Ecce ꝛuce dñi nostri ihesu xp̃i quã iudei deridẽt dicit ysa·x·c. Leuabit dñs signũ in nacõibus et congregabit dispersos israhel idem xvj·ca. Ecce leuabo manus meas ad gentes ⁊ exaltabo ad populum meum signum. Item ezech·xiiij. Exaltaui lignum humile·et siccaui viride·et frondere feci aridum. Crux sancta figurata multis figuris et modis legitur Exo·xv·capitulo. Cum filij israhel venissent in marath non poterant aquas bibere eo q erant amare. Et murmurauerunt ꝛtra moysen ac ille clamauit ad dominũ ꝙ ostendit ei lignũ q cũ misisset in aquas in dulcedinem conuerse sunt aque. Item numeri·xxj·capitulo. Q cũ serpẽtes percutterent filios israhel in deserto Moyses iubente dño serpentem eneũ ꝓ signo posuit in ligno q qui percussi fuerant inspiciebant ⁊ sanabãtur. Item legit in ezechiele ix· capitulo. Cum dominus mitteret sex viros idest angelos in iherusalem vnusquisq habebat vas interiꝰ in manu sua vir quoq vnus in medio eorum habebat attramentarium ad renes·cui dixit dominus Signa thaw super frontes virorum gementium et dolentiũ super cũctis ab huminationibus in medio iherusalem ⁊ dixit sex viris transite p ciuitatẽ sequẽtes eum ⁊ percutite senem adolescentulũ et virginem paruulũ et mulierem interficite omnẽ autem hoiem super quem non videritis thaw occidatis. Thaw est extrema literarum hebraici alphabeti antiquorum

et habet crucis similitudinem·in superiori autem altitudine caret quia hāc Pilatus apposuerat tabulaꝫ in quo scripsit tytulū triūphalem. Hac cruce q̄cunq; signatus fuit fide vel ope cū impijs nō peribit. Hec autem oīa figurata non essent · Nonne deus aquas amaras non potuisset indulcurasse nisi per lignum Nonne aliter potuisset curasse morsū serpentū quaꝫ per aspectū serpentis Enei in ligno suspensi similiter ꝛc tercio si non esset prefiguratio crucis q̄re nō elegit dominus iustos alia litera ꝗ thaw signati·

De imitatione veteris testamenti in nouū.

Dicit Jeremias xxxj·c. Ecce dies veniūt dicit dñs domui isrl. Et faciā domui iñ vet⁹ nouū nō scōm pactū q̄ pepegi cū patribꝰ eoꝝ in die quo apprehendi manus eorū vt educerem eos de tra egipti· Pactus quidem nouū irritum fecerunt et ego dñator sum eorū dicit dñs. Dabo legē meā in visceribus vestris·ꝛ in corda eorū scribā eam. Et ego ero eis in deum. Et ipsi erunt michi in populum·ꝛ non docebit vltra vir proximū suū ꝛ vir fratrem suum dicens. Nunc cognosce deum. Omnes enī cognoscūt de mīmo vsq; ad maximū et ꝓpiciabar iniq̄tatibus eoꝝ ꝛ de peccatis eoꝝ nō ero amplius memor vbi in latino habetur vet⁹ ꝛ nouū ibi in hebraico habetur Berit habaga q̄ inꝑetaī lex nota moyse testante q̄ in multis locis p̄cepta legis sue berit appellat. Vnde paulus ī canonica sua eandē auctoritatē in epistola sua ad hebreos in viij·c·dicit Ecce dies venient dicit dominus. Et confirmabo sup domū isrl ꝛ sup domū iuda nouū testamentū sed pactū q̄ feci patribꝰ eoꝝ Hec omnia referunt ad tempus gracie·Q̄ autem dicitur non docebit vltra vir proximū suum omnes cognoscunt me de minio vsq; ad maximū refertur ad statū glorie Vbi videbunt eum sicut est hoc non possunt iudei referre ad tēpus messie·tūc nō docebūt

se mutuo Vnde legitur in Reser naasim id est in talmut Et tunc ibunt de virtute in virtutem Ibi dic Rabi leui Non est quies sapientib⁹ in futuro seculo Quare q ibunt de loco ad locū ad docendū Talmut a ideo non requiescāt si iudeus obiecerit qđ paulo p⁹ sequitur in Ieremia Hec dicit dns · Si mensurari potuerit celi sursum et fundamenta terre deorsum non abiciam vniuersum semen Isrl' ꝓpter oia q̄ fecerunt ꝓsenciamus q dns non abiciat vniuersū semen isrl' ꝛ tm̄ infidele de quo tm̄ ipse dicit per Malachiam · i · c · Non est mihi voluntas ꝛc · dicit dns exercituum Et munus accipiam de domo vra Ab ortu · n · solis vsq; ad occasū magnū est nomen meū in gentib⁹ ꝛ in oī loco sanctificabit̄ et offertur noī meo oblatio munda q magnū est nomen meum in gentibus · Ecce manifeste patet reprobatio iudeoꝝ et emundatio gentium

Explicit̄ probacões noui testamti ex vet̄ testamto

Hain 6678